१ जिल्लाको शैक्षिक अवस्थिति

यसमा दाङको शैक्षिक स्थितिलाई हालको अवस्थासम्म आइपुग्दाको स्थितिको बारेमा सकेसम्म तथ्यपरक किसिमबाट चित्रण गर्ने प्रयास गरिएको छ।

१.२.१. स्थानीय तह अनुसार विद्यालयहरुको विवरण

दाङलाई शैक्षिक प्रशासनको दृष्टिकोणले ४ वटा निरीक्षण क्षेत्र र १५ वटा स्रोतकेन्द्रहरुका विभाजन गरिएको छ। ४ वटा निरीक्षण क्षेत्रहरुमा विद्यालय निरीक्षक (रा.प.तृ. प्रा.) हरुले शैक्षिक नेतृत्वको भूमिका निर्वाह गर्दछन् भने विद्यालय निरीक्षकहरुको पथप्रदर्शनमा रही १५ वटा स्रोतव्यक्तिहरुले शैक्षिक नेतृत्व र शैक्षिक सुपरीवेक्षणको भूमिका निर्वाह गर्दछन्। संघीय संरचना अनुसार दाङ जिल्लालाई १० वटा स्थानीय तहमा व्यवस्थापन गरी शैक्षिक व्यवस्थापन गर्ने संविधानतः अधिकार तथा जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ। जिल्लामा सामुदायिक विद्यालयहरुको सङ्ख्या विवरण तलको तालिकामा समावेश गरिएको छ।

जिल्लामा शैक्षिक सत्र २०७४ सम्म आइपुग्दा ४२१ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु सञ्चालन भइरहेका छन् जसमा आधारभुत तह (१-५) , आधारभुत तह(१-८), माध्यमिक तह (९-१०)र माध्यमिक तह (११-१२)को सङ्ख्या क्रमशः २४९ ८१, ५६, र ३५ रहेको छ।

१.२.१ गाउँपालिका तथा नगरपालिकागत सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुको विवरणः २०७४

गापा/नपा	साविकको समेटिएका नपा र गा.वि.स	आधारभुत तह १ –५			आधारभुत तह १ –८			मा.वि.१ –१०			.मा.वि.१ –१२			सामुदायिक जम्मा	संस्थागत	कुल जम्मा १ देखि १२ सम्म
		सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	सामुदयिक	संस्थागत	जम्मा	सामुदयिक	संस्थागत	जम्मा			
	गोवरडिहा	६	४	१०	३		३	१		१	२		२	१२	४	१६
	गंगापरस्पुर	४	१	५	२	२	४			०	१		१	७	३	१०
	कौइलावास	३		३	१		१			०			०	४	०	४
	गदवा	५	२	७	३		३	०	१	१	१	१	२	९	४	१३
गढवा गाउपालिका		१८	७	२५	९	२	११	१	१	२	४	१	५	३२	११	४३
	चैलाही(लमही नपा)	३	७	१०	३		३	१	३	४	२	३	५	९	१३	२२
	सोनपुर(लमहीनपा)	५	४	९	२	१	३	२		२	१		१	१०	५	१५
	सतवरिया	३	१	४	३	१	४	३	१	४			०	९	३	१२
लमही नगरपालिका	जम्मा	११	१२	२३	८	२	१०	६	४	१०	३	३	६	२८	२१	४९

राप्ती गाउपालिका	लालमटिया	८	२	१०	४	१	५	१	३	४	२	२	४	१५	८	२३
	सिसहनिया	५	२	७	३	१	४	२	१	३	१	१	२	११	५	१६
	हाँसीपुर	३		३	१					०			०	४	०	४
	जम्मा	१६	४	२०	८	२	९	३	४	७	३	३	६	३०	१३	४३
राजपूर गाउपालिका	बेला	९	२	११	१	१	२	१		१	१		१	१२	३	१५
	राजपुर	१२	२	१४	५		५	२		२	१		१	२०	२	२२
	सतवरिया															
	जम्मा	२१	४	२५	६	१	७	३	०	३	२	०	२	३२	५	३७
बगलाचूली गाउपालिका	लोहरपानी	१०		१०	१	१	२	१		१			०	१२	१	१३
	काभ्रे	४	१	५	२		२	२		२			०	८	१	९
	स्युजा	६		६	१		१	१		१			०	८	०	८
	हाँसीपुर	१०		१०	२		२	१		१			०	१३	०	१३
		३०	१	३१	६	१	७	५		५			०	४१	२	४३
घोराही उपमहानगर पालिका	घोराही	१४	८	२२	३	२	५	५	१९	२४	२	१०	१२	२४	३९	६३
	सैघा	९		९	१		१	२		२			०	१२	०	१२
	जम्मा	२३	८	३१	४	२	६	७	१९	२६	२	१०	१२	३६	३९	७५
	नारायणपुर	३	२	५	२	१	३	१	३	४	१	१	२	७	७	१४
	सौडीयार	५	१	६	१	६	७	३	१	४			०	९	८	१७
	हापुर	१०	८	१८	१		१	१			२		२	१४	८	२१
	जम्मा	१८	११	२९	४	७	११	५	४	८	३	१	४	३०	२३	५२
	रामपुर	८		८	२	२	४	२		२	१		१	१३	२	१५
	लक्ष्मीपुर	४	१	५	२	२	४	१	२	३	१		१	८	५	१३
	जम्मा	१२	१	१३	४	४	८	३	२	५	२	०	२	२१	७	२८
	धर्ना	५	१	६	१	१	२	१		१			०	७	२	९

तूल्सीपूर उपमहानगर पालिका	ढिकपुर	३	३	६	१	२	३	२		२			०	६	५	११
		८	४	१२	२	३	५	३		३			०	१३	७	२०
		६१	२४	८५	१४	१६	३०	१८	२५	४२	७	११	१८	१००	७६	१७६
	फुलवारी	१	१	२	१		१	२		२			०	४	१	५
	टरिगाउ	३	१	४		१	१	२	२	४	१		१	६	४	१०
	उरहरी	४	१	५	१	१	२	०	४	४	१		१	६	६	१२
	जम्मा	८	३	११	२	२	४	४	६	१०	२		२	१६	११	२७
	मानपुर	५	३	८	१	१	२	१	३	४		१	१	७	८	१५
	विजौरी	६		६	१	४	५	२	५	७	२		२	११	९	२०
	हलवार	५		५	१		१		२	२	२	१	३	८	३	११
	डुरुवा	६	१	७	३	१	४		१	१	१		१	१०	३	१३
	जम्मा	२२	४	२६	६	६	१२	३	११	१४	५	२	७	३६	२३	५९
	तुल्सीपुर	१३	७	२०	३	१	४	२	२२	२४	२	५	७	२०	३५	५५
	पवननगर	७		७	१		१	१	५	६	१		१	१०	५	१५
	जम्मा	२०	७	२७	४	१	५	३	२७	३०	३	५	८	३०	४०	७०
	कुल जम्मा	५०	१४	६४	१२	९	२१	१०	४४	५४	१०	७	१७	८२	७४	१५६
दगीशरण गाउपालिका	गोल्टाकुरी	२		२	१	१	२	१	१	२			०	४	२	६
	श्रीगाउँ	३		३		२	२	१	१	२	१		१	५	३	८
	हेकुली	३	१	४	२	२	४			०	१		१	६	३	९
	जम्मा	८	१	९	३	५	८	२	२	४	२		२	१५	८	२३
शन्तिनगर गाउपालिका	धनौरी	४		४	२	२	४	२	२	४			०	८	४	१२
	शन्तिनगर	३		३	२	१	३	१	१	२	१		१	७	२	९
	बाघमारे	५		५	५	१	६	१		१	१		१	१२	१	१३

	जम्मा	१२	०	१२	९	४	१३	४	३	७	२	०	२	२७	७	३४
बबई गाउपालिका	पञ्चकुले	५	२	७	२	३	५	२		२	१		१	१०	५	१५
	पुरन्धारा	१७	१	१८	४	०	४	२	३	५	१		१	२४	४	२८
	जम्मा	२२	३	२५	६	३	९	४	३	७	२	०	२	३४	९	४३
	कुल जम्मा	२४९	७०	३१९	८१	४५	१२६	५६	८६	१४२	३५	२५	६०	४२१	२२६	६४७

यस जिल्लामा शैक्षिक सत्र २०७४मा सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय गरी पुर्व प्रा.वि. देखि उ.मा.वि. सम्म जम्मा ६४७ वटा विद्यालयहरु सञ्चालित रहेको छन । यसको संक्षिप्त विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । गाउपालिका तथा नगरपालिका अनुसार सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुको विवरण अनुसुचि २ मा दिइएको छ ।

१.२.२ विद्यालयको विवरण : २०७४

क्र.स	तह	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा
१	पुर्व प्रा.वि	४२३	२२६	६४९
२	आधारभुत तह (१ –५)	२४९	७०	३१९
३	आधारभुत (१ –८)	८१	४५	१२६
४	मा.वि.(९ –१०)	५६	८६	१४२
५	मा.वि..(९ –१२)	३५	२५	६०
	जम्मा	४२१	२२६	६४७

१.२.३ **कुल विद्यार्थी सङ्ख्या विवरण**

सामुदायिक विद्यालयका तहगत विद्यार्थी विवरण : २०७४

कक्षा	छात्रा	छात्र	जम्मा	दालित			जानजाति		
				छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
ECED	४७०२	४९२४	९६२६	१००४	९७१	१७९१	२४८५	२६०६	५००२
१ - ५	२१४६०	२००२०	४१४८०	४६९४	४७१२	९३६८	११००७	१०१०६	२१११३
६-८	१६२०८	१३६७८	२९८८६	२६०४	२१४५	४६९५	८३८२	७१९०	१५५७२
१ - ८	३७६६८	३३६९८	७१३६६	७२९८	५८३८	१३१३६	१९३८९	१७२९६	३६६८५
९ -१०	९६०४	७३१७	१६९२१	११६४	८३६	२०००	६१०९	४३१२	१०४२१
१ १०	४७२७२	४१०१५	८८२८७	८४६२	६६७४	१५१३६	२५४९८	२१६०८	४७१०६
११- १२	२८९४	१३९०	४२८४	१२१	७२	१९३	९२१	५८७	१५०८
९ -१२	१२४९८	८७०७	२१२०५	८५८३	६७४६	१५३२९	७०३०	५८७	७६१७
१ -१२	५०१६६	४२४०५	९२५७१	१२८५	९०८	२१९३	२६४१९	२२१९५	४८६१४
ECED-12	५४८६८	४७३२९	१०२१९७	९५८७	७७१७	१७३०४	२८९०४	२४८०१	५३७०५

शैक्षिक सत्र २०७४ मा रिपोर्ट भएका विद्यालयहरुको फ्ल्यास रिपोर्टलाई आधार मान्दा दाङ जिल्लामा सामुदायिक विद्यालयहरुमा पूर्व प्राथमिकदेखि उच्च माध्यमिक विद्यालयसम्म गरी जम्मा १०२१९७ विद्यार्थीहरु विद्यालयमा भर्ना भइ अध्ययन गरिहेका छन् । यसमध्ये छात्राको सङ्ख्या ५४८६८ र छात्रको सङ्ख्या ४७३२९ रहेको छ । माथि उल्लिखित तालिकको आधारमा आधारभुत तहको (कक्षा १-५) मा छात्राको भर्ना सङ्ख्या २१४६० (५१.७३%) रहेको देखिन्छ भने छात्रको भर्ना सङ्ख्या २००२०, (४८.२७ %) देखिन्छ । आधारभुत तहको माथिका तह (कक्षा ६-८) ५४.२३%,र (आधार भुत तहको १-८) ५२.७८ % मा.वि.(९-१०) ५६.७५ % ११-१२, ७६.३२ % र (९-१२) ५८. ४१%

छात्राहरुको भर्ना रहेको देखिन्छ । लैगिंक अनुपातको दृष्टिकोणले आधारभुत तह (कक्षा १-५) १:०७ , आधारभुत तह(६-८) १:१८ , आधार भुत तहको १-८) १:११ माध्यमिक तह(९-१०) १:३१, (९-१२) १:४३ रहेको देखिन्छ । दरवन्दी र राहत शिक्षक गरी शिक्षक विद्यार्थी अनुपात आधारभुत तह (१ -५) मा १:२५ (६ -८) मा १:७३ (१ -८) मा १:३४ माध्यमिक तह (९ -१०),१:६१ (११ -१२)१:४३ (९ -१२) १:६० अनुपात रहेको देखिन्छ । प्राथमिक तह देखि उच्चमाध्यमिक तह सम्म कुल विद्यार्थी मध्ये दालित विद्यार्थीको १६.९३ र जनजाति विद्यार्थीको ५२.५५ प्रतिशत रहेका छन् र गाउपालिका र नगरपालिकागत विद्यालय तथा विद्यार्थी विवरण अनुसुचिमा दिइएको ।

१.२.४ **कुल विद्यार्थी सङ्ख्या विवरण**

सस्थागत विद्यालयका तहगत विद्यार्थी विवरण : २०७४

कक्षा	छात्रा	छात्र	जम्मा	दालित			जानजाति		
				छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
ECED	६३४८	१०७१४	१९०६२	९६२	१२५६	२१६०	३७२१	४६५१	८३६८
१ - ५	१४७४१	१९०३७	३३७७८	१६४३	२१३१	३७७४	६१३८	७७६३	१०१४०
६-८	६८८८	८९८९	१५८७७	७०९	७५४	१४६३	२५१०	३२३६	५७४६
१ - ८	२१६२९	२८०२६	४९६५५	२३५२	२८८५	५२३७	८६४८	१०९९९	१९६४७
९ -१०	३३०१	४४००	७७०१	२७६	३२९	६०५	१०४९	१४४६	२४९५
१ १०	२४९३०	३२४२६	५७३५६	२६२८	३२१४	५८४२	९६९७	१२४४५	२२१४२
११- १२	१७२	२३०	४०२	१	५	६	५८	६१	११९
९ -१२	३४७३	४६३०	८१०३	२७७	३३४	६११	११०७	१५०७	२६१४
१ -१२	२५१०२	३२६५६	५७७५८	२६२९	३२१९	५८४८	९७५५	१२५०६	२२२६१
ECED-12	३१४५०	४३३७०	७४८२०	३५९१	४४७५	८०६६	१३४७६	१७१५७	३०६३३

शैक्षिक सत्र २०७४ मा रिपोर्ट भएका विद्यालयहरुको फ्ल्यास रिपोर्टलाई आधार मान्दा दाङ जिल्लामा सामुदायिक विद्यालयहरुमा पूर्व प्राथमिकदेखि उच्च माध्यमिक विद्यालयसम्म गरी जम्मा ७४८२० विद्यार्थीहरु विद्यालयमा भर्ना भइ अध्ययन गरिहेका छन् । यसमध्ये छात्राको सङ्ख्या ३१४५०((४२%) र छात्रको सङ्ख्या ४३३७०(५८% रहेको छ । माथि उल्लिखित तालिकको आधारमा आधारभुत तहको (कक्षा १-५) मा छात्राको भर्ना सङ्ख्या १४७४१ (४३.%)

रहेको देखिन्छ भने छात्रको भर्ना सङ्ख्या १९०३७, (५३%) देखिन्छ । । प्राथमिक तह देखि उच्चमाध्यमिक तह सम्म कुल विद्यार्थी मध्ये दालित विद्यार्थीको १०.७८ र जनजाति विद्यार्थीको ४०.९४ प्रतिशत रहेका छन् र गाउपालिका र नगरपालिकागत विद्यालय तथा विद्यार्थी विवरण अनुसुचिमा दिइएको ।

१.२.५ कुल विद्यार्थी सङ्ख्या विवरण

सामूदायिक तथा सस्थागत विद्यालयका तहगत विद्यार्थी विवरण : २०७४

कक्षा	छात्रा	छात्र	जम्मा	दालित			जानजाति		
				छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
ECED	११०५०	१५६३८	२६६८८	१९६६	२२२७	४१९३	६२०६	७२५७	१३४६३
१ - ५	३६२०१	३९०५७	७५२५८	६३३७	६८४३	१३१८०	१७१४५	१७८६९	३५०१४
६-८	२३०९६	२२६६७	४५७६३	३३१३	२८९९	६२१२	१०८९२	१०४२६	२१३१८
१ - ८	५९२९७	६१७२४	१२१०२१	९६५०	८७२३	१८३७३	२८०३७	२८२९५	५६३३२
९ -१०	१२९०५	११७१७	२४६२२	१४४०	११६५	२६०५	७१५८	५७५८	१२९१६
१ १०	७२२०२	७३४४१	१४५६४३	११०९०	९८८८	२०९७८	३५१९५	३४०५३	६९२४८
११- १२	३०६६	१६२०	४६८६	१२२	७७	१९९	९७९	६४८	१६२७
९ -१२	१५९७१	१३३३७	२९३०८	८८६०	७०८०	१५९४०	८१३७	२०९४	१०२३१
१ -१२	७५२६८	७५०६१	१५०३२९	३९१४	४१२७	८०४१	३६१७४	३४७०१	७०८७५
ECED-12	८६३१८	९०६९९	१७७०१७	१३१७८	१२१९२	२५३७०	४२३८०	४१९५८	८४३३८

शैक्षिक सत्र २०७४ मा रिपोर्ट भएका विद्यालयहरुको फ्ल्यास रिपोर्टलाई आधार मान्दा दाङ जिल्लामा सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुमा पूर्व प्राथमिकदेखि उच्च माध्यमिक विद्यालयसम्म गरी जम्मा १७७०१७ विद्यार्थीहरु विद्यालयमा भर्ना भइ अध्ययन गरिहेका छन् । यसमध्ये छात्राको सङ्ख्या ८६३१८((४९.%) र छात्रको सङ्ख्या ९०६९९(५१.% रहेको छ । पुर्व प्राथमिक तह देखि उच्चमाध्यमिक तह सम्म कुल विद्यार्थी मध्ये दालित विद्यार्थीको १४.३३ र जनजाति विद्यार्थीको ४७.६४ प्रतिशत रहेका छन् ।

शिक्षक दरबन्दी र कार्यरत शिक्षकहरुको विवरण

शैक्षिक सत्र २०७३ सम्म आइपुग्दा यस जिल्लाका सामुदायिक विद्यालयहरुमा १७४० स्वीकृत दरबन्दी र ६४५ वटा शिक्षक अनुदान कोटा गरी जम्मा २३८५ र (११-१२) उच्च माध्यमिक तहका शिक्षक अनुदानकोटा ५३ दरवन्दी २५ रहेका छन् । आधारभुत तहको (कक्षा १-५, कक्षा ६-८,) र माध्यमिक तह कक्षा ९-१०, कक्षा ११-१२ र ९-१२, मा क्रमशः १२४०, २७८ गरी १५१८ र २२२ , २५ गरी २४७ स्वीकृत दरबन्दी गरी कुल १७६५ रहेका छन् भने आधारभुत तहको (१ -५)मा ४५५, आधारभुत तहको (६ -८)१३४ गरी जम्मा ५८९ र मावि तहको (९ -१०) ५६ , (११ -१२) ५३ गरी (९ -१२)मा १०९ गरी कुल जम्मा ६९८ शिक्षक अनुदान कोटा रहेका छन् । यसरी स्वीकृत र शिक्षक अनुदान कोटा गरी हाल २४६३ जना शिक्षकहरु कार्यरत रहेका छन् निजीस्रोतबाट पारिश्रमिक पाउने गरी सामुदायिक विद्यालयहरुमा ७२९ जना रहेकोमा आधारभुत तहको कक्षा (१ -५) -२०९,(६ -८) -३१९ र माध्यमिक तह (९ -१०) (-२०१) शिक्षककहरु कार्यरत रहेका छन् जुन कुल शिक्षकको ३०.५६ % हुन आउँछ । यसरी निजीस्रोतबाट नियुक्त शिक्षकहरुले विद्यालयहरुको आफ्नो आम्दानी, अभिभावकहरुले गरेको चन्दा सहयोग र विभिन्न संघसंस्था एवम् स्थानीय निकायहरुले प्रदान गरेको अनुदान सहयोगबाट प्राप्त रकमबाट पारिश्रमिक प्राप्त गरिरहेका छन् भने अन्य शिक्षकहरुले शिक्षा विभाग मार्फत जिल्ला शिक्षा कार्यालयले प्रदान गरेको अनुदानबाट पारिश्रमिक र अन्य सुविधाहरु पाउने गर्दछन् ।,

स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरुमध्ये स्थायी शिक्षकहरुको सङ्ख्या (आधारभुत (१ -५) -९४०,(६ -८) -२१९ र माध्यमिक- १८०) र अस्थायी शिक्षकहरुको सङ्ख्या ४०१ (आधारभुत क्रमशः (१ -५) ३००, (६ -८) ५९ र माध्यमिक(९ -१०) -४२) रहेको छ ।

स्वीकृत एवम् शिक्षक अनुदान कोटामा कार्यरत शिक्षकहरुको विवरण २०७३

क.सं.	विवरण	आधारभुत (१ -५)	आधारभुत(६ -८)	माध्यमिक (९ -१०)	जम्मा	कैफियत
१	दरबन्दी विवरण					
	१.१ स्वीकृत	१२४०	२७८	२२२	१७४०	(४६ महिला शिक्षकसमेत)
	१.२ राहत	४५५	१३४	५६	६४५	
	जम्मा	१६९५	४१२	२७८	२३८५	
२	नियुक्तिका आधारमा कार्यरत शिक्षक विवरण					
	२.१ स्थायी	९४०	२१९	१८०	१३३९	
	२.२ अस्थायी	३००	५९	४२	४०१	
	जम्मा	१२४०	२७८	२२२	१७४०	

	२.५ निजी	२०९	३१९	२०१	७२९	
३	लिङ्गको आधारमा शिक्षक विवरण					
	३.१ महिला	३८७	४७	२०	४५४	
	३.२ पुरुष	८५३	२३१	२०२	१२८६	
	राहत तर्फ	१२४०	२७८	२२२	१७४०	
	३.१ महिला	३०७	४२	१०	३५९	
	३.२ पुरुष	१४८	९२	४६	२८६	
	जम्मा	४५५	१३४	५६	६४५	
४	श्रेणीको आधारमा शिक्षक विवरण					
	४.१ प्रथम	३६	५	३	४४	
	४.२ द्वितीय	७२८	६५	५१	८४४	
	४.३ तृतीय	४७६	३४२	२२४	१०४२	
	जम्मा (राहत समेत)	१६९५	४१२	२७८	२३८५	
५	जातीगत आधारमा शिक्षक विवरण					
	५.१ दलित	१४	१०	४	२८	
	५.२ जनजाति	१०८	९०	८०	२७८	
	अपाङ्ग	८	६	२	१६	

त्यसैगरी स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरुमध्ये महिला शिक्षकहरुको सङ्ख्या ४५४ (आधारभुत तह प्राथमिक -३८७, निम्न माध्यमिक -४७ , माध्यमिक -२०) र शिक्षक अनुदान कोटामा ३५९ जना (आधारभुत तह प्राथमिक -३०७, निम्न माध्यमिक -४२ ,माध्यमिक -१०) मा (रहेको छ । महिला शिक्षकहरुको यो अनुपात प्राथमिक तहमा शिक्षक अनुदान कोटा समेत गरी ४१ % त्यसै गरी निम्न माध्यमिक तहमा २२ % र माध्यमिक तहमा ११ % रहेको छ । स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरु मध्ये तीनै तहमा गरी प्रथम श्रेणीमा ४४ जना, द्वितीय श्रेणीमा ८४४ जना र तृतीय श्रेणीमा १०४२ जना शिक्षकहरु कार्यरत छन् । दाङ जिलामा समुदायिक विद्यालयमा दलित र जनजातिको सहभागिता न्युन रहेको देखिन्छ । प्राथमिक , निम्न माध्यमिक र माध्यमिक तहमा क्रमशः ९, १० जना गरी २८ दालित शिक्षक रहेको देखिन्छ भने जनजाति शिक्षक तीनै तहमा गरी २७८ जना रहेको देखिन्छ । अपांग शिक्षक जम्मा १६ जना कार्यरत रहेका देखिन्छन् ।

विद्यालय र शिक्षक एवम् शिक्षक र विद्यार्थी अनुपात

यस जिल्लामा आधारभुत तह(प्रा.वि.)मा माथिको तालिक लाई अध्ययन गर्ने हो भने प्राथमिक तहको हकमा राहत शिक्षक समेतको हिसाव गर्दा पनि एउटा प्राथमिक विद्यालयको भागमा ४ जना मात्र शिक्षकहरु पर्दा रहेछन् । त्यसरी नै शिक्षक र विद्यार्थीहरुको अनुपात हेर्दा एउटा शिक्षकले आधारभुत तहको कक्षा १-५) मा २६ जना विद्यार्थीहरुलाई सहजीकरण गर्नु पर्ने स्थिति छ । भने महिला शिक्षकको अनुपात हेर्दा त झनै असहज देखिन्छ । दाङ जिल्लामा ६४ जना विद्यार्थीहरुको निम्ति एउटा महिला शिक्षक उपलब्ध भएको देखिन्छ ।

विद्यालय, शिक्षक एवम् विद्यार्थी अनुपात

क्र. सं.	विवरण	आधारभूत तह (कक्षा १-५)	आधारभूत तह (कक्षा ६-८)	आधारभुत तह (कक्षा १-८)	माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०)	माध्यमिक तह (कक्षा ९-१२)	माध्यमिक तह (कक्षा ११-१२)
१	विद्यालय सङ्ख्या	२४९	८१	३३०	५६	३५	
२	शिक्षक सङ्ख्या (राहत सहित)	१६९५	४१२	२१०७	२७८	३५४	७८
३	महिला शिक्षक	६९४	८९	७८३	३०	३५	१०
४	विद्यार्थी सङ्ख्या	४१४८०	२९८८६	७१३६६	१६९२१	२१२०५	४२८४
५	विद्यालय शिक्षक अनुपात	१:४	१:२	१:५	१:३	१:४	१:२
६	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	१:२५	१:७३	१:३४	१:६१	१:६०	१:५४
७	महिला शिक्षक र विद्यार्थी अनुपात	१:६०	१:३३५	१:९१	१:५६४	१:६०५	१:४२८

माथिको तालिकाकै आधारमा भन्नुपर्दा, आधारभुत (कक्षा ६-८) मा शिक्षक र विद्यार्थीको अनुपात राष्ट्रिय मापदण्ड भन्दा अत्यन्त उच्च रहेको छ । भने यस तहमा आधारभुत तहको विद्यालयमा २ जना शिक्षकको व्यवस्था भएको देखिछ । एउटा शिक्षकले ७३ जना विद्यार्थीहरुलाई सहजीकरण गर्नु पर्ने अवस्था रहेको तथ्यांकले देखाउँछ । आधारभुत तहको (कक्षा ६-८) मा महिला शिक्षकको सङ्ख्या ८९ जना रहेको छ । यो सङ्ख्यालाई विद्यार्थीको सङ्ख्यासँग दाँजेर हेर्दा एउटा महिला शिक्षकले ३३५ जना विद्यार्थीहरुलाई सहजीकरण गर्नु पर्ने अवस्था देखिन्छ । त्यसरी नै माध्यमिक तहको कुरा गर्दा (कक्षा ९-१०) र (कक्षा ९-१२) क्रमशः एउटा विद्यालयमा ३ र ४ जना शिक्षकहरुको व्यवस्था गर्न सकेको गर्नु पर्ने देखिन्छ भने एउटा माध्यमिक शिक्षकले क्रमशः ६१ र ६० जना विद्यार्थीहरुलाई अध्यापन गर्नु पर्ने

स्थिति देखिन्छ । माध्यमिक तहमा (कक्षा ९-१०) (कक्षा ९-१२) र (कक्षा ११-१२   क्रमश १ जना महिला शिक्षकले ५६४, ६०५ र ४२८ जना विद्यार्थीलाई सहजीकरण गर्नु पर्ने देखिन्छ ।ः

१.२.११. कक्षा छाड्ने, कक्षोन्नति हुने र कक्षा दोहोऱ्याउने विद्यार्थीहरुको स्थिति

हाम्रो देशको विद्यालय शिक्षामा कक्षा छोड्ने र कक्षा दोहाऱ्याउनेहरुको सङ्ख्या अत्यधिक रहेको देखिन्छ । त्यो स्थितिबाट दाङ.को शिक्षा क्षेत्र पनि टाढा छैन । कक्षा छोड्ने र कक्षा दोहोऱ्याउने प्रवृत्तिलाई शैक्षिक क्षतिको रुपमा लिइन्छ र यो शैक्षिक पद्धतिको असक्षमता पनि हो ।

तल दिइएको तालिका आधारमा विश्लेषण गर्दा दाङको कक्षा १ को पढाइ छाड्ने विद्यार्थीहरुको दर ७.१% रहेको छ । त्यसैगरी कक्षा २ मा यो दर ५.३% रहेको छ भने कक्षा ३, ४ र ५ मा यो दर ५.३% ,४.१ % र ४.२ % रहेको छ । कक्षा दोहोऱ्याउन दर कक्षा १मा सव भन्दा बढी १३.२ % त्यसैगरी कक्षा २ , ३, ४ र कक्षा ५ मा क्रमशः ९., ७.२ ,६.१ र ५.३ %प्रतिशत रहेको देखिन्छ । कक्षा छोड्ने, कक्षोन्नति हुने र कक्षा दोहोऱ्याउने विद्यार्थीहरुको स्थिति तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

कक्षा	पढाइ छाड्ने दर	कक्षा दोहोऱ्याउन दर	कक्षोन्नति दर
कक्षा १	७.१	१३.२	७९.७
कक्षा २	५.३	९	८५.७
कक्षा ३	५.३	७.२	८७.५
कक्षा ४	४.१	६.१	८९.८
कक्षा ५	४.२	५.३	९०.५
कक्षा १ ५	५.२	८.१६	८६.५८
कक्षा ६	४.५	४.१	९१.४
कक्षा ७	५.५	४.६	८९.९
कक्षा ८	५.१	९.९	८५
६ ८ जम्मा	५.०३	६.२	८८.७६
कक्षा ९	४.६	३.२	९२.२
कक्षा १०	३.२	२.३	९४.५

निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन पद्धति कार्यान्वयन गरिएको कारण परीक्षामा सम्मिलित हुने विद्यार्थीहरु अनुत्तीर्ण हुने सम्भावना कम हुने भएको हुदाँ कक्षा १ को उत्तीण दर (७९.७%) भए तापनि अन्य कक्षाहरुको उत्तीर्ण दर भने

८०% भन्दा बढी रहेको छ । कक्षा १ मा उत्तीर्ण दर कम हुनुमा बालबालिकाहरु उमेर नपुग्दै भर्ना हुनु, प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा सहभागी नभएर कक्षा १ मा भर्ना हुनु र विद्यालयको वातावरण बालबालिकाको निम्ति असहज अर्थात घरको जस्तो रमाइलो नभएको कारण समायोजन हुन कठीन हुनु आदि कारणहरु प्रमुख रुपमा रहेको सहज रुपमा अनुमान गर्न सकिन्छ ।

१.२.१० सहजै देखिने विद्यार्थी भर्ना दर (GER) र खुद विद्यार्थी भर्ना दर (NER)

विद्यालय तहको सक्षमता मापन गर्ने एउटा आधार विद्यार्थीहरुको सहजै देखिने भर्ना दर र खुद भर्ना दर पनि हो । सहजै देखिने भर्ना दर अर्थात Gross Enrollment Ratio भन्नाले कुनै तहमा भर्ना भएका सवै उमेरका विद्यार्थी सङ्ख्यालाई जनाउँछ भने खुद भर्ना दर अर्थात Net Enrollment Ratio भन्नाले कुनै तहमा भर्ना भएका उक्त तहको लागि तोकिएको उमेरका विद्यार्थी सङ्ख्यालाई मात्र जनाउँछ ।

पुर्व प्रथामिक शिक्षाको सहजै देखिने दर ८७.७ र कक्षामा बालविकासको अनुभव सहित कक्षा १ मा भर्ना प्रतिशत ७३.७ प्राथमिक तहमा खुद भर्ना दर (NER) ९७ रहेको छ। त्यसैगरी प्राथमिक तहको सहजै देखिने भर्ना दर (GER) १३०.१ रहेको छ । निम्न माध्यमिक खुद भर्ना दर (NER) ८३.६ रहेको छ जुन राष्ट्रियस्तरको तुलना भन्दा बढी रहेको छ । त्यसैगरी निम्न माध्यमिक तहको सहजै देखिने भर्ना दर (GER) १०२.६ रहेको छ ।

दाङ जिल्लाको कुल जनसङ्ख्या र साक्षरताको स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को आधारमा भन्नुपर्दा दाङमा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको कुल जनसङ्ख्या ४,९९,१०९ देखिन्छ जसमध्ये महिलाको सङ्ख्या २,६५,३८८ र पुरुषको जनसङ्ख्या २,३३,७२१ रहेको देखिन्छ । त्यसरी नै ५ वर्ष र सोभन्दा माथिका साक्षर जनसङ्ख्या ३,५७,५६३ रहेको देखिन्छ । यसमध्ये महिलाको जनसङ्ख्या १,६९,७५४ र पुरुषको जनसङ्ख्या १,८७८०९ रहेको देखिन्छ । यसरी आँकलन गर्दा दाङको कुल साक्षरता दर ७१.६४ प्रतिसत देखिन्छ जसमा पुरुषहरुको प्रतिसत ८०.३६ प्रतिसत र महिलाहरुको प्रतिसत ६३.९६ प्रतिसत रहेको देखिन्छ । साक्षर जनसङ्ख्यामध्ये कक्षा १-५ सम्म अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या १,४६,०९२ (पुरुष-७५६८८, महिला ७०४०४) देखिन्छ भने निम्न माध्यमिक तहसम्म अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या ८०,४४५ (पुरुष-४०,३९२, महिला-४०,०५३) रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी कक्षा ९-१० सम्म अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या ३९,५५९ (पुरुष-२१,००८, महिला-१८,५५३), एस.एल.सी. सम्म अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या २९,९४९ (पुरुष-१६,७८५, महिला-१३,१६४), प्रमाणपत्र तह वा सोसरह अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या १६,६०५ (पुरुष-९७७८, महिला-६८२५), स्नातक वा सोसरह अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या-६००५ (पुरुष-४३१०, महिला-१६९५), स्नातकोत्तर वा सोभन्दा माथि अध्ययन गरेको जनसङ्ख्या १९०८ (पुरुष-१४९४, महिला-४१६), र अनौपचारिक शिक्षा अध्ययन गरेर साक्षर भएको जनसङ्ख्या १७५३१ (पुरुष-७८३८, महिला- ९६९३) रहेको देखिन्छ । वि.सं.२०६७ सालमा सबै जिल्लामा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणको विवरणले १५ वर्ष र सो भन्दा माथिका निरक्षरहरुको संख्या ९६८६२ रहेको देखाएको थियो । उक्त निरक्षर जनसंख्यालाई साक्षर गराउने उद्धेश्यले विभिन्न गा.विस. र नपा गरी आ.व २०६९।७० मा ६७४ , आ.व. २०७०।०७१ म ९५५ र आ.व. २०७१।०७२ मा १२५५ प्रौढ साक्षरता कक्षा संचालन गरिएका् थियो । यी प्रयास स्वरुप १५ देखि६० बर्ष उमेर समुहका ९६८३२ जना निरक्षर मध्ये आ.व २०६९।०७मा ३७९६८ , आ.व. २०७०।०७१मा २७५१४ कक्षा प्रणालीबाट र ३५० जना विद्यार्थी परिचालनबाट साक्षर भएका छन् । त्यसै गरी २०७१।०७२ मा कक्षा प्रणालीबाट २५१०० र विद्यार्थी परिचालनबाट १३३५ गरी २६४३५ साक्षर भएका छन् । राष्टिय ६० बर्ष उमेर समुहका जनसंख्या ३,१६,१७३ रहेकोमा हाल यस समुहको जनसंख्या ३,९५,०८९ रहेको छ । प्रौढ साक्षरता कक्षा र अन्य माध्यमबाट ३८२५७० साक्षर भई ९६.८० प्रतिशत साक्षर भएको देखिन्छ । अव यस जिल्लामा १२५१९ जना मात्र निरक्षर भएको अवस्था छ ।यस जिल्लालाई मिति २०७२।३।२४ गते

औपचारिक कार्यक्रम गरी साक्षर जिल्ला घोषण गरिएको छ । बाँकी सवै निरक्षरहरुलाई साक्षर बनाउने जिम्मेवारी हामी सवैका काँधमा आएको छ । निरन्तर शिक्षा तथा आय मुलक कार्यक्रम माग गरी संचालन गर्ने जस्ता कार्यक्रम संचालनमा जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

१.२.११. कक्षागत र विषयगत शैक्षिक उपलब्धि

कक्षागत एवम् विषयगत शैक्षिक उपलब्धिलाई शैक्षिक कार्यक्रमको सक्षमता मापन गर्ने महत्वपूर्ण साधनको रुपमा लिइन्छ । यसले विद्यार्थीहरुको सक्षमतासँग प्रत्यक्ष रुपले सरोकार राख्दछ । यस जिल्लाको शैक्षिक सत्र २०७३ को कक्षा १-९ को वार्षिक परीक्षामा विद्यार्थीहरुले प्राप्त गरेको मुख्य-मुख्य विषयहरुको शैक्षिक उपलब्धि र त्यसैको आधारमा प्राप्त कक्षागत सिकाई उपलब्धिलाई अनुसुचि २५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.२.१३.दाङ जिल्लामा सञ्चालित उच्च शिक्षाको संख्यात्मक विवरण : २०७४

यस जिल्लामा नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय १, त्रि.विबाट आंगिक क्याम्पस १ गरी सरकारी /सामुदायिक र नीजी गरी ३१   क्याम्पस सञ्चालन भएको देखिन्छ ।

१.२.१५. दाङ जिल्लाको अन्य शैक्षिक संरचनाको स्थिति :

दाङ जिल्लामा माथि उल्लेख गरिए वाहेकका शैक्षिक अवसरको स्थिति निम्न अनुसार देखिन्छ :

- दाङ जिल्लामा आ.व. २०७२।०७३ सम्ममा जम्मा ६१९ वटा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरु रहेका छन् । यसबाट ४ वर्ष उमेरका बालबालिकाहरुको पूर्व प्राथमिक तहको शिक्षामा सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।
- जिल्लामा ३२ वटा सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरु रहेका छन् । यसबाट नवसाक्षर र विशेषगरी महिलाहरुको शिक्षामा निरन्तरता प्रदान गर्न र अनौपचारिक शिक्षाको व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।
- यस जिल्लामा ५ वटा अनौपचारिक प्रौढ विद्यालय रहेका छन् । यसले नवसाक्षर महिलाहरुको शिक्षामा निरन्तरता प्रदान गर्न सहयोग पुगेको छ ।
- यस जिल्लामा ६ देखि १४ बर्षका विद्यालय उमेरका विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरुका लागि अनौपचारिक प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम १ नगरपलिकामा सञ्चालित रहेको
- निम्न माध्यमिक तह (६ –८) र माध्यमिक तहको (९ –१०) को एक /एक वटा खुला विद्यालय सञ्चालनमा रहेका छन् ।
- जिल्लामा ३०१ वटा आयआर्जन समूहहरु छन् । यसबाट नवसाक्षर महिलाहरुको आर्यआर्जनमा बृद्धि हुनुको साथै शिक्षामा पनि निरन्तरता हुने अपेक्षा गरिएको छ ।
- दाङमा राप्ती अञ्चलमै निम्नस्तरको भए पनि प्राविधिक तहको जनशक्तिको उत्पादन गर्ने उद्देश्यले २०५२ सालदेखि राप्ती प्राविधिक शिक्षालय स्थापना भइ सञ्चालन भइरहेको छ ।

छ) एसइइ परीक्षाको नतिजाको अवस्था :

शैक्षिक सत्र २०७२ देखि अक्षरांक पद्धतिमा नतिजा प्रणालीको व्यवस्थापन भएको हुदाँ यस जिल्लाको एसएसली नतिजा २०७३ को नियमित तर्फको तलको तालिका विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

जिपियस वर्ग	प्राप्त श्रेणी /ग्रेडको व्याख्या	विद्यार्थी संख्या	कैफियत
३.६ भन्दा माथी ४.० सम्म	outstanding	८७	
३.२ भन्दा माथी ३.६ सम्म	Excellent	८१९	
२.८ भन्दा माथी ३.२ सम्म	Very Good	१४१२	
२.४ भन्दा माथी २.८ सम्म	Good	१४०५	
२.० भन्दा माथी २.४ सम्म	Satisfactory	१८२४	
१.६ भन्दा माथी २ सम्म	Acceptable	२७२६	
१.२ भन्दा माथी १.६ सम्म	Partially acceptable	१७४२	
०.८ भन्दा माथी १.२ सम्म	Insufficient	१३९	
०.० भन्दा माथी ०.८ सम्म	Insufficient	०	
जम्मा		१०१५४	

आव २०७३।०७४मा १४५ कोटा बाट २९०० लाई निरन्तर शिक्षा दिने लक्ष्य भएकोमा निरन्तर शिक्षा प्रगाति निम्नानुसार रहेको छ

कस	सहभागी संख्या			कक्षा पुरा गरेको संख्या			कक्षा पुरा नगरेका सख्या			कैफियत
	महिला	पूरुष	जम्मा	महिला	पूरुष	जम्मा	महिला	पूरुष	जम्मा	
१	२८४९	३०	२८७९	२७८१	३०	२८११	६८		६८	९७।६३ प्रतिशतले कक्षा पुरा गरेको
										महिलाको सहभागीता ९८।९५ प्रतिशत र पुरुषको १।०५

										प्रतिशत

उपलब्धी सुचकहरु

(२०७३/०७४ देखि २०७५/०७६)सम्मको जिल्ला शिक्षा योजनाका समग्र परिलक्षित तथा आ.व २०७३।७४ को

उपलब्धी सुचक**हरु**

सूचकहरु	एकाइ	२०७२।०७३को उपलब्धी		०७३।०७४ लक्ष्य	०७३।०७४ को प्रगाति	०७५।०७६	राष्ट्रिय ०७५।०७६ (सन २०१८।०१९ सम्म	राष्ट्रिय०७७।०७८ (सन २०२०।०२१ सम्म	राष्ट्रिय ०८०।०८१ (सन २०२२।०२३ सम्म
१.पुर्व बाल विकास तथा शिक्षा									
		राष्ट्रिय	जिल्ला						
१.१ प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षामा सहजै देखिने भर्ना दर	%	८१	८७.७	९०	८७.७	९६	९०	९४	९६
१.२ प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विकास माफर्त कक्षा १ मा नयाँ भर्ना	%	६२.४	७३.७	७५	७३.७	८५	७५	९५	१००
१.३ पुर्व प्राथमिक शिक्षामा एक महिने तालिम प्राप्त शिक्षकको प्रतिशत		०		४०	१०	५०	५०	७५	१००
१.४ पुर्व प्राथमिक शिक्षामा आवश्यक योग्यता प्र प्राप्त शिक्षकको प्रतिशत		४२.१	६५	७०	८०	८०	७५	९५	१००
२.आधारभुत शिक्षा (कक्षा १- ८)									
२.१ सहजै देखिने प्रवेश दर		१३६.७	११५.४	११०	१२०	१०७	१०७	११५	११०
२.१ खुद प्रवेश दर	%	९३.९	९३.७	९५	८५ ६	९७	९७	९७	१००
प्राथमिक शिक्षा सहजै देखिने भर्ना दर (कक्षा १- ५)	%	१३५.४	१३८	१३५	१३०.१	१२५	१२५	११५	१०२
आधारभूत शिक्षा सहजै देखिने भर्ना दर (१ देखि ८)	%	१२०.१	१२२.६	१२०	१२२.३	११५	११५	११२	११०

प्राथमिक शिक्षामा खुद भर्ना दर (कक्षा१- ५)	%	९६.६	९७	९८	९७	१००	९८.५	१००	१००
आधारभूत शिक्षा खुद भर्ना दर (१ देखि ८)	%	८९.४	८८.१	८९	९०.१	९४	९४	९७	१००
टिकाउ दर कक्षा ५		८७. ५	८५.५	८८	८५.५	९१			
टिकाउ दर कक्षा ८		७६ .६	७७.६	७९	७८	८२			
तह पुरा गर्ने दर कक्षा ५		८०.६	७९.८	८१	८०.१	८६	८८		
तह पुरा गर्ने दर कक्षा ८		६९.६	७१	७२	७१	८०	८०	८५	९०
आधारभुत शिक्षामा विद्यालय बाहिर रहेका - उमेर समुह ५ १२ को प्रतिशत		११.३	८	६	३	३	६	३	०
विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धी कक्षा ३									
विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धी कक्षा ५ (	गाणित	४८.३	५३.२३	५५	५४.२२	५७	५३	५७	६०
	अंग्रेजी	४६.८	५३.४०	५५	५३.७७	५७	५५	६०	६०
	नेपाली	४६.३	५३.३९	५५	५५.३०	५८	५५	६०	६५
विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धी कक्षा ८	विज्ञान	४१	५२.८१	५३	५३.८०	५८	६०		
	गाणित	३५	३५.०७	४०	३६.८०	४५	५०		
	नेपाली	४८	४५.३३	५०	४६.३३	५६	५०		
३ माध्यमिक शिक्षा -९ १२)									
माध्यमिक शिक्षा खुद भर्ना दर (९ १०)	%	५७.९	६०.६	६५	७१.७	८५	८५	९०	९५
माध्यमिक शिक्षा खुद भर्ना दर (९ १२)		३७.७	३९.२	४०	४५	५०	४५	५५	६०
माध्यमिक शिक्षा सहजै देखिने भर्ना (९ देखि १०)		७५.१	७१.१	७५	७०.७	९०	९०	९५	९८
माध्यमिक शिक्षा सहजै देखिने भर्ना (९ देखि १२)	%	५६.७	५१.९	५५	६०	८०	८०	८५	९०
जिपिआई कक्षा ९ १२		०.९९	.९८	१	१	१	१	१	१
ट्रन्जीसन दर कक्षा ८ बाट कक्षा ९		९३		९०	८०	९५	९५	९८	१००
नमुना विद्यालय		०		५	५	१०	१०	१५	१५
प्राविधिक धारको विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना संख्या(९ १२)			३४६	४००	७२०	१०००	७२५४०		

४)लैगिक समता सुचक									
आधारभुत		१	१	१	१	१			
माध्यमिक		०.९९	०.९९	०.९९	१	१			
५) आवश्यक योग्यता तथा तालिम प्राप्त शिक्षक									
आधारभूत शिक्षा	%	९५.५	९५	९७	९६	१००			
माध्यमिक शिक्षा	%	९५.३	९५.५	९७	९७	१००			
६) प्रमाणीकरण तालिम प्राप्त शिक्षक									
आधारभूत शिक्षा	%		९८	९९	९८	१००			
माध्यमिक शिक्षा	%		९९	१००	९७	१००			
७) विद्यार्थी शिक्षक अनुपात									
आधारभुत शिक्षा	अनुपात	४०	३५.	४४	३४	३०			
माध्यमिक शिक्षा,	अनुपात	३९	६०	५१	६१	४०			
८) कक्षा दोहोन्याउने दर									
कक्षा १		१३. ९	१२.१	१०	१३.२	५	३		
कक्षा ८		२.३	९.१	५.५	९.९	२	२		
९).साक्षरता दरउमेर समूह ६+ बर्ष		७८	७१	७२	७३	८०	८५	९०	
१०).साक्षरता दरउमेर समूह १५ं २४ बष		८८.६	८८	९०	८९	९३	९५	९८	
११).साक्षरता दरउमेर समूह १५ं + बष			५७	९६.८०	९७	९८	८०	८०	
१२) लैंगिक समता सुचकाङ्क +१५			०.७६	०.८७	०.९७	१.००	१.००		